

Aleksandrs Pelēcis

STIPRIE RAKSTI

Aleksandrs Pelēcis

STIPRIE RAKSTI

UDK 821.174-1

Pe-863

Izdevums sagatavots biedrībā
„Aleksandra Pelēča lasītava”

Lucijas Ķuzānes sakārtojums un komentāri
Zigurda Kalmaņa datordruka, korektūra
makets un mākslinieciskais noformējums

- © Biedrības „A. Pelēča lasītava” tiražējums
- © Zigurda Kalmaņa makets un noformējums
- © Lucijas Ķuzānes sakārtojums un komentāri

ISBN 978-9984-9886-7-2

Aleksandrs Pelēcis

STIPRIE RAKSTI

Aleksandrs šīs vārsmas cerēja ieraudzīt dzejoļu krājumos vēl savas dzīves laikā. Diemžēl nepaspēja, jo viens mūžs tādai vēlmei izrādījās par īsu. Lai sen teiktie vārdi nu nāk saules gaismā!

LATVIJAI

Kur vēl citur pasaulē
Dienvidstundā gaišā
Bites, dūcot dābolā,
Aizsapņoties laižas!

Kur vēl citur sirdij tiek
Tik daudz silta prieka,
Ka ik diena gājusi
Krāšņa daina liekas.

Ir tik viena zeme te:
Varavīksnes zaigā
Atmirdz pāri tālumiem
Margošanā maigā.

Ir tik viena zeme te:
Dzīvībā un nāvē
Kas ar gaišu šalkšanu
Katram līdzī stāvēs.

*Kad 1943. gada vasarā Berlinē maniem vārdiem
Valdemārs Upenieks iedeva melodiju, mēs, vācu unteroficiāra
dresētie kara ziņotāji, tos izdziedājām. Nedaudzus gadus vēlāk
Komsomoļskā pie Amūras, Argas stepē vai Taišetas trasē es
tos ritmus dungoju pusbalsī, lai turētos pretī iznīcībai.*

Aleksandrs Pelēcis.

DZELONŪ DZEJA

Deviņus gadus aiz dzelonstieplēm (1946—1955) dzejnieks rakstīja tikai iztēlē vai ar lauzni dubļos un sniegā. Iznācis ārpus „zonas”, viņš izteica sevi bez atelpas.

IRKUTSKĀ

Caur dzelžainiem aizkariem tevi redzēju,
Irkutska — skaistule. Piedod,
Ka neesmu jūsmīgs Romeo
Un maz par tevi vēl dziedu!

Skumjš pavasars gāja pa bulvāriem:
Neviens to nepamanīja —
Caur pierēm glūnoši ļautiņi
Cits citu vien uzmanīja...

22.04.49.

DIVAS

Meitene melno auto pavada.
Sārts lakatiņš. Smaidu bedrītes sejā.
Viņas mīlais vēl nebrauc uz cietumu.
Viņa smejas.

Veca sieva apstājas pēkšņi un
Pārmet uz to pusi krustu —
Pirms daudziem gadiem tā aizbrauca
Dēls, lai uz mūžiem zustu.

Pārsūtīšanas cietumā Barikāžu ielā,
22.04.49.

TAIŠETA

Taišeta — teltsvieta ļaunam hanam.
Sen kaut miris šis hans —
Pār viņa kapu vēl sliede zvana.
Baisi, ai, baisi tā skan!

Nāve te tagad jumusi teltis,
Miljonus mērdē un žņaudz.
Visi, kas domās māc spārnos celties,
Teltīs nu ciemoties brauc...

Hana vietā tur saimnieko pani,
Nav vairs nospļauties kur.
Priekšnieki mudž kā cūku gani,
Teltīs kārtību tur.

Taišeta — posta un asaru vieta,
Daudzu miljonu kaps.
Ļaunais hans aiz prieka var dziedāt,
Sējums ka sadīdzis labs...

Taišetā, 1955.

PAROLE

Dvēsele — ezis ar paceltām adatām,
Cietoksnis draudīgs un bargs.
Saki paroli: — Paciņa mahorkas!
Cietoksni atvērs tev sargs.

Priekam ļauj vaļu — dzīvību skalo tas,
Smaidīt mums šovakar jāmāk.
Runā mahorka simtu valodās —
Nabaga bruņinieku dāma.

Tabaku uzber uz avīzes strēmeles —
Visur, kur vēlēšies, būsi.
Kaut pie Daugavas, Volgas vai Mēmeles
Brītiņu dzimteni gūsi.

Krievija, Latvija, Estija, Lietuva,
Sasien jūs dūmaka zilga.
Izkļūst caur katru bēdu un cietumu,
Vienas kam domas un ilgas.

Kamēr Imants dos Ivanam uzpīpēt,
Draugi, nav iespējams karš!
Parole: — Viena paciņa mahorkas!
Vairāk kā lozungi var...

Taišetā, 1955.

MELNĀKAIS ZIEDS

Nē — tās nebija vēl bēdas,
Kad mums rokas sēja ciet.
Pazuda kaut dzimtā sēta,
Posts kaut allaž gāja pēdās —
Nebij melnākais vēl zieds.

Zieds tāds plauka mazliet vēlāk —
Mūžam vairs nav aizmirstams,
Pretim draugam draugs kā cēlās,
Steidza dzīvot kārē žēlā
Brālis, brāli pārdodams.

Lēcu virums nevārijās.
Iztikt varēja bez tā,
Balanda ja šķīvī lija —
Vīri pret to godu mija,
Nedomājot vairs nekā...

Taišetā, 1955.

SIRDS ALKAZARS

Ja saulei tumšāks kļuvis stars,
Tā vietā citi divkārt staro —
Lai sveicināts Sirds Alkazars,
Kas viens pret spoku stundu karo!

Es ticu — jodus uzveikt var,
Ja smaida nepietrūkst un spara —
Slēpj sejas zūdot mošķu bars,
Ja savam Dievam ticēt varam!

Rīts — mūsu Dieva svētais vārds:
Ik sirdspuksts lūgšanu tam skaita.
To piesaucam, kad vētras dārd,
Tam kalpo visas mūsu gaitas.

Būs mūžam mošķu neaizskarts
Sirds Alkazars, kas pāri naidam!

Taišetā, 1955.

BRUTA NEMIRSTĪBA

Pie dunča asins lāses margo —
Divtūkstoš gadu nepalīdz!
Ar nemirstību baigi bargo
Ņem Brutu Jūlijs Cēzars līdz.

Kad Dantess, Martinovs un Jūdass
Vēl šodien mūsu vidū klīst,
Jel beidziet dzīvot sapņu būdās —
Laiks saulei nosarkt debesīs!

Laiks ne vien lādēt nodevējus,
Bet — kopā ar tiem neelpot!
Kas savu draugu pārdot spējis,
Lai skūpstu purva odzei dod!

Pie dunča asins lāses margo:
Ņem savai sirdij viņu, Brut!
Ar nemirstību baigi bargo
Laiks tev kā jodam peklē grūt!

Taišetā, 1955.

ĒZEĻA NEMIRSTĪBA

Man cilts no svētā Buridāna:
Es neēju, ja topu dzīts!
Pie manis kalnam allaž jānāk:
Kaut ēzelis, bet gana spīts.

Ar burkānu lai citus māna.
Es māņiem slinkais skrējējs līdz —
Lai belž, lai dur, lai peļ un gāna:
Tāds vakars būs, kāds bija rīts...

Kaut nemirstība mana sīka,
Cilts mana lepni viņu nes —
Kad auzas ēd no siles dīkā,
Ar aci pamirkšķinu es:
Tu redzi, taisnība man bija —
Spīts visu veic uz pasaules!

Taišetā, 1955.

DEKABRISTIEM

Jocīgie grāfi un grāfienes — sveiciens
Jums no Malienas zemnieka dēla!
Jūsu moku gājiens kur beidzies,
lesākās mūsējais — gadsimtu vēlāk.

Tur, kur jūs staigājāt niķeļa važās,
Kājas mums sakala bads un cinga.
Tur, kur jūs mirāt personas dažas,
Paaudzes ledainā mūžībā stinga.

Aizsaules silā skandina dzeņi,
Kaļot doniem kihotiem krustus.
Vai tu mums nepasacītu, Ļeņin,
Sapnis tā vērts, lai miljoni zustu?

Vai nav par velti apsēts šis tīrums,
Ja to grauž nāve vilkača zobiem?
Miljardi sirdspukstu, karstu un tīru,
Izmisumā lauž kapeņu dobi...

Stājieties, grāfi, gājiena priekšā,
Mocekļu ierindu vediet šo garo!
Pacelts naglu caururbtās riekšās
Asiņu krāsotais Brīvības karogs.

Taišetā, 1955.

LAIMĪGĀ BĒRNĪBA

Atskrējis Miša uz veikalu,
Rubli plaukstiņā nesot.
— Lūdzu, man Laimīgo Bērniņu,
Tāda konfekte esot!

Atpakaļ caurā pufaiķā
Gandrīz vai joņoja dziedot:
— Pusotras Laimīgās Bērniņas
Par rubli veikalnieks iedod...

Taišetā, 1955.